

Erkki Kuujo 1921–2004

■ Professori Erkki Olavi Kuujo kuoli Helsingissä 4.1.2004 82-vuotiaana. Hän oli syntynyt Viipurissa 18.8.1921, tullut ylioppilaaksi 1939 ja valmistunut fil.kandidaatiksi 1943 pääaineenaan yleinen historia. Lopputentteihin vaadittavat kirjat Kuujo luki asemotavaiheen aikana korsussa Karjalankannaksella. Hän väitteli fil.tohtoriksi 1949, nimitettiin 1956 Helsingin yliopiston yleisen historian apulaisprofessoriksi ja 1969 saman alan henkilökohtaiseksi ylimääräiseksi professoriksi, mistä virasta jäi eläkkeelle 1984. Yliopistouran lisäksi Kuujo toimi mm. Helsingin iltayhteiskoulun johtajana 1947–48, valtionarkiston virkailijana 1947–52, ulkoministeriön arkistossa 1952–55 ja Kuopion kesäyliopiston rehtorina 1968–80.

Tiedemiehenä Erkki Kuujo kuului Arvi Korhosen toisen maailmansodan jälkeen luomaan koulukuntaan, jonka ta-

voitteena oli tutkia yleiseen historiaan liittyviä ongelmia ja näin samalla tehdä suomalais-ta historiankirjoitusta kansainvälisesti tunnetuksi. Kuujo oli ennen kaikkea keskiajan tutkimuksen spesialisti. Saksankielisessä väitöskirjassaan (*Das Zebntwesen in der Erzdiözese Hamburg-Bremen bis zu seiner Privatizierung*, 1949) hän pohitti kysymystä, miten alun perin laajaa aluetta koskeva kymmenysverojärjestelmä muuttuu moderniksi, yksityistä taloa tai henkilöä koskevaksi systeemiksi. Esimerkiksi sopi Hamburg-Bremenin arkkihiippakunta, koska sieltä oli saatavissa riittävä määrä aineistoa. Seuraavaksi hän siirtyi tutkimaan Liivimaata analysoimalla sen taloudellisen ja oikeudellisen aseman kehitystä.

Myöhemmissä teoksissaan Kuujo keskittyi tutkimaan kotiseutunsa Karjalan historiaa. Hän mm. pohti taka-Karjalan verotusta vuoteen 1710 ja raja-Karjalan oloja Ruotsin vallan aikana. Keski- ja uuden ajan specialistina hän lisäksi ehti kirjoittaa ko. aikakausia käsitteleviä osia mm. Käkisalmen, Mikkelin, Savonlinnan, Sortavalan ja Viipurin kaupunkien historioihin. Yksi Kuujon päätöistä on hänen myöhäiskeskiaikaan (1366–1521) keskittyvä Turun historiansa, joka ilmestyi 1981.

Kuujo oli hyvin kielitaitoinen. Hän oli sodan jälkeen stipendaattina Ranskan, Saksan ja Sveitsin yliopistoissa. Innokkaana matkailijana hän ehti tutustua erittäin moniin historiallisiin kohteisiin ja samalla perehtyä lukemattomiin kirjastoihin ja arkistoihin. Erinomaisen muistinsa vuoksi hän saat-

toi myöhemmin neuvoa nuoria tutkijoita, mistäpäin maailmaa tarpeelliset lähteet olivat löydettävissä.

Kuujon hiljaisella äänellä pitämät luennot olivat täynnä problematiikkaa. Etupenkit olivat hyvin tiheästi miehitettyjä. Tarkkana ja kriittisenä vastaajattajana hän pystyi helposti löytämään väitöskirjan niin ansiot kuin heikkoudet. Kriitikki säilyi kuitenkin aina kohtuuden rajoissa.

Erittäin merkittävän työn professori Kuujo teki ylioppilastutkintolautakunnan jäsenenä vuosina 1962–83, joista viimeiset kymmenen vuotta hän oli lautakunnan puheenjohtajana. Hänen päämääränään oli huolehtia päätösten oikeudenmukaisuudesta ja ennen kaikkea siitä, etteivät tehtävät vaikeustasoltaan eronneet eri vuosina kovin paljon toisistaan. Mahdollisten muutosten oli perustuttava huolelliseen harkintaan. Suurten kokeilujen aika tuli vasta myöhemmin.

Erkki Kuujo oli monien järjestöjen ja tieteellisten seurojen jäsen. Hän edusti Suomea monta vuotta mm. kansainvälisten historiatieteitten komiteassa. Suomen ja Neuvostoliiton välisen tieteellis-teknisen yhteistyökomitean historian ryhmän jäsen hän oli lähes parikymmentä vuotta. – Vuonna 1960 hänet valittiin Suomen historiallisen seuran tutkijajäseneksi ja vuonna 1967 Suomalaisen tiedeakatemian jäseneksi.

Kuujo oli nuorena ollut monta vuotta mukana Helsingin NMKY:n toiminnassa ja omaksunut sille ominaisen kristillisen vakaumuksen. Se näkyi hänessä vaatimattomu-

tena ja avuliaisuutena ja heijastui perheeseen. Muutama vuosi sitten hän halvaantui liikuntakyvyttömäksi ja menetti puhekykynsä. Viimeiset kolme vuotta hän oli kotona täysin vuoteenomana kuunnellen mielellään äänikirjoja.

Pekka Suvanto